

Det er blitt sagt at uttalelsene av Wallace og Churchill markerer spennvidden mellom de forskjellige vestallierte synsmåter nå. I går ga tidligere utenriksminister Eden og general Eisenhower sine bidrag til utenriksdebatten. De lå begge innenfor ytterpunktene.

— Ingen ønsker krig og den menige mann hater overalt krig, sa generalen, som la til at en må lære menneskene å hate krigen for å hindre at den kommer igjen. Tyskerne er jo etter Churchills tale blitt et diskusjonstema på en ny måte. Eisenhowers syn er karakteristisk. Han kan ikke hate et helt folk, men han hater intenst de menn som fikk tyskerne til å tenke som de gjorde og som drev dem inn i krigen. Og han hater fremdeles de tyskere som trodde på disse menn.

Det er en viss avstand mellom disse uttalelsene og Churchills.

Eden har også talt. En ny ånd og nye tilnærmelser må til, sa han. De fire stormaktene må gjøre en positiv innsats for å fjerne mistro og mistenksomhet. De må ikke slå seg til ro med kranglingen på Paris-konferansen og i Sikkerhetsrådet.

Eden er sikker på at det overveldende flertall av det britiske folk fremdeles ønsker å ha de mest vennskapelige forbindelser med Sovjet-Samveldet. Men den tidligere konservative utenriksministeren er redd for at russerne baserer sin utenrikspolitikk på andre premisser enn Storbritannias vennskap.

Eden er jo Churchills underordnede på en måte. De yngre i partiet ønsker ham som leder etter Churchill. I sin tale gjorde Eden et energisk forsøk på å ta brodden av partiførerens uttalelser. — Direkte ta avstand kunne han vanskelig, det ville bety øyeblikkelige brudd og splittelse i konservatismens leir. Han snakket derfor om at det ikke ville være mer enn rimelig at de felles interessene som binder folkene i Vest-Europa sammen fant sitt uttrykk i en avtale mellom dem. — Men slike avtaler må ikke formes slik at de virker fiendtlige overfor noen, sa Eden, som sa at FN-chartret gir rom for regionale avtaler.

Eden sa ikke et ord om et fransk-tysk forlik som grunnlaget for et videre samarbeid. Med sin taushet tok han avstand fra Churchills merkelige uttalelser på dette punkt.

Dagbl. aug 1946

FLERE GRIPER INN OG TALER

117091

Somme steder — særlig i Frankrike, etter det Pariskorrespondenter melder — har Churchills stilling som «lederen for Hans Ma-

jestets lojale opposisjon» ført til visse misforståelser. Man tror Mr. Churchill har en slags halvoffisiell stilling, og at han «kan si det regjeringsmedlemmer ikke kan eller tør si». Det er noe godt tøv.

Mr. Attlee var før krigen «lederen for Hans Majestets lojale opposisjon». Han hevet liksom Churchill nå, en større gasje i den egenskap. Dette kunne en se fremstilt som et bevis for at Mr. Attlee var «kjøpt» av myndighetene og at han i virkeligheten var «en lakel» for den sittende regjering. Men den privilegerte stillingen opposisjonslederen har i Storbritannia er jo uttrykk for en meget demokratisk omsorg for minoritetens rettigheter i en liberal stat. Og avlønningen sikrer opposisjonsførerer mot økonomiske bekymringer så han helt kan ofre seg for sine politiske oppgaver.

Opposisjonslederens stilling er offisiell parlamentarisk rett, men ikke når det gjelder regjeringsspolitikken, som han ikke har noe ansvar for — han representerer jo tvert imot opposisjonen — og regjeringen kan ikke ta noe ansvar for hva han sier.

Om han som partifører har få eller mange tilhengere er et annet spørsmål, som må undersøkes for seg.

En leser med stor interesse en lengre redaksjonell artikkel i Times om Churchill-talen. På sin lavmeldte og høflige måte, — suaviteter in modo, fortiter in re — plukker det uavhengige konservative blad talen i stykker og presiserer attpå at Churchill «taler som en mann uten ansvar for sitt lands politikk».

Times konstaterer tørt at marigge i Churchills tale ikke vil se en appell om Europas forente stater, men om Vest-Europas forente stater, og er ikke fri for ironi:

— Hvis Russland ble med i hans foreslåtte Europa-råd, sa mr. Churchill, da ville i virkeligheten alt være godt. En kunne svare at hvis det var noen chanser for at Russland ville være med på mr. Churchills betingelser, da var alt dette unødvendig.

Det farlige ved Churchills argumentasjon er etter Times mening at taleren i virkeligheten bygde på at Europa er splittet, ugjenkallelig splittet, mellom øst og vest. Bladet advarer: «Ingen vet bedre enn mr. Churchill at en felles trusel er den beste stimulans til felles aksjon». Og Churchill har gitt sin appell en ekstra truende aksent «ved å ta med Tyskland i den enhet han postulerer».

Den britiske utenrikspolitikken går ikke ut på å dele Europa og verden i to, konstaterer Times. Den går ikke ut på å gjøre Tyskland til en ballansefaktor mellom øst og vest, men til en samlet stat under felles alliert kontroll. Kontrollmaktens arbeid kades av Churchills tale, skriver Times som frykter for en uheldig fransk reaksjon. «Mr. Churchill har atter vist sin spesielle evne til å kaste utenrikspolitiske steiner i vannet, steiner hvis bølger varer lenge og føres langt avsted».

R.V.